

9. märts 2012

EUROSÜSTEEM

EESTI 2011. AASTA MAKSEBILANSI KOMMENTAAR

(Esmaste andmete põhjal)

- 2011. aasta oli Eestile välismajanduslikult edukas – maksebilansi jooksevkonto oli ülejäägis juba kolmandat aastat järjest (vt tabel 1 ja joonis 1) ning see moodustas 506 miljonit eurot ehk 3,2% SKPst.
- Võrreldes 2010. aastaga jooksevkonto struktuur eriti ei muutunud – mõnevõrra vähenesid kaubavahetuse puudujääk ja teenuste ekspordi-impordi ülejääk ning suurenes tulu netoväljavool.
- Kui aasta esimest poolt iseloomustas rekordiliselt kiire kaubaekspordi kasv, siis aasta teises pooles hakkas kaupade väljaveo kasv väliskeskkonna järsu halvenemise tõttu järk-järgult aeglustuma. Teenuste ekspordile majandusolukorra pingestumine veel mõju ei avaldanud.
- Kaupade ja teenuste ekspordi-impordi ülejääk oli 2011. aastal enam-vähem sama suur kui aasta varem, moodustades 1,1 miljardit eurot ehk 6,7% SKPst.
- 2010. aastal alanud kapitali netoväljavool finantskontol jätkus ka 2011. aastal, mille üks põhjus oli ülejäägiga jooksevkonto. Väljavool hõlmas põhiliselt krediidasutuste sularaha ja hoiuseid.
- Eesti majanduse koguvälisvõlg vähenes aastaga 5% ning oli 2011. aasta lõpus 15,7 miljardit eurot. Kui 2010. aasta lõpus ületas koguvälisvõlg SKPd 15%, siis 2011. aasta lõpuks oli see SKPst 2% väiksem. Netovälisvõlg (võlanõuded miinus võlakohustused) vähenes aastaga kolm korda ning oli SKP suhtes viimase kümne aasta madalaim, hõlmates sellest 7%.

Jooksevkonto struktuuris olulisi muutuseid ei toimunud

Aasta arvestuses **kasvas kaupade eksport 2011. aastal impordist kiiremini** – ekspordi juurdekasv oli 38% ja impordi oma 36%. Kaubavahetuse puudujääk vähenes vastavalt 180 miljoni euroni ning hõlmas vaid 1% SKPst. Kui eksport suurenes esimesel poolaastal rekordilised 54%, siis teisel poolaastal kasv aeglustus seoses üldise majandusolukorra pingestumisega. Kolmandas kvartalis suurenes eksport eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 35% ja IV kvartalis 16%. Ka impordi kasv aeglustus. 2011. aastal suurenes kaupade eksport ja import kõigi olulisemate kaubagruppide arvestuses, enim aga masinate ja seadmete ning mineraalsete toodete (kütused) kaubagrupis. Kaubavahetuse puudujääk vähenes peamiselt puidu, paberi ja mööbli kaubagruppide arvel, samal ajal kui transpordivahendite puudujääk suurenes järsult.

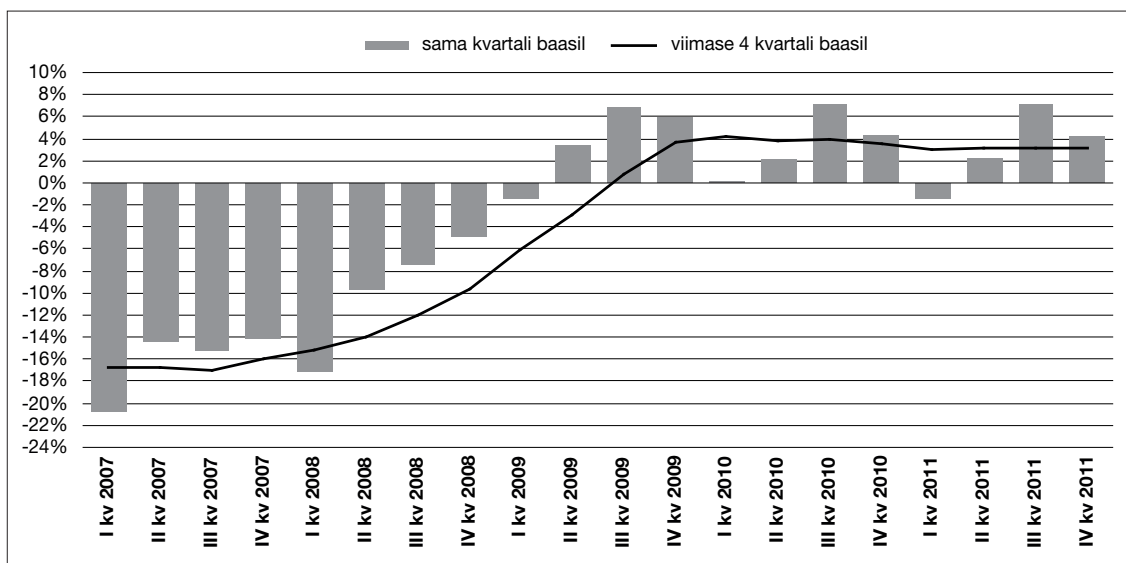
Teenuste ekspordi-impordi ülejääk vähenes pisut ja moodustas 1,3 miljardit eurot. Vaatamata sellele, et teenuste väliskaubanduskäive on aasta-aastalt kasvanud, on nende ülejääk jäänud viimase nelja aasta jooksul suhteliselt samale tasemele (1,2–1,3 miljardit eurot). Teenuste eksport kasvas aastaga 15% ning import 27%. Impordi kiiremat kasvu mõjutas ka suurenenud kaubaimporti kohaletoimetamiseks imporditud veoteenused. Teenuste konto ülejääk kahanes eelkõige ehitusteenuste arvel, kuna sisseostetavate ehitusteenuste maht suurenes järsult.

Tabel 1. Eesti maksebilanss (mln eurot)

Kirje	2009	2010	2011				
	Kokku	Kokku	I	II	III	IV	Kokku
Jooksevkonto	512,3	513,2	-52,8	89,6	292,4	176,9	506,1
Kaubad ja teenused	799,1	1 062,2	96,5	311,7	393,6	273,3	1 075,1
Kaubad	-559,1	-250,2	-112,6	-26,8	-34,8	-6,3	-180,4
kreedid (FOB)	6 550,4	8 777,7	2 752,2	3 192,9	3 071,2	3 079,3	12 095,4
deebet (FOB)	-7 109,4	-9 028,0	-2 864,7	-3 219,6	-3 106,0	-3 085,5	-12 275,9
Teenused	1 358,2	1 312,2	209,1	338,5	428,4	279,6	1 255,5
kreedid	3 173,8	3 421,7	773,6	1 008,4	1 126,2	1 027,6	3 935,9
deebet	-1 815,5	-2 109,3	-564,6	-669,9	-697,8	-748,0	-2 680,3
Tulu	-502,1	-805,5	-200,8	-283,3	-164,0	-197,6	-845,7
kreedid	660,1	685,8	218,1	215,1	235,5	179,4	848,0
deebet	-1 162,2	-1 491,3	-418,9	-498,3	-399,6	-376,9	-1 693,7
Jooksevülekanded	215,4	256,5	51,5	61,1	62,8	101,2	276,7
kreedid	502,1	592,0	175,9	142,6	131,2	207,1	656,8
deebet	-286,6	-335,6	-124,4	-81,5	-68,5	-105,9	-380,2
Kapitali- ja finantskonto (reservvarata)	-450,7	-1 128,6	34,6	-33,5	-155,0	-178,7	-332,6
Kapitalikonto	483,5	518,6	142,9	105,4	154,6	196,5	599,4
Finantskonto	-934,1	-1 647,4	-108,3	-138,9	-309,6	-375,2	-932,0
Otseinvesteeringud	208,4	1 062,1	194,6	374,5	838,9	-232,2	1 175,8
Välismaal	-1 114,7	-100,1	-224,1	-32,0	1 458,0	-155,6	1 046,4
Eestis	1 323,1	1 162,3	418,7	406,5	-619,2	-76,6	129,5
Portfelliinvesteeringud	-1 448,4	-440,6	210,9	-33,0	426,2	522,0	1 126,2
Nõuded	-486,1	-291,4	199,6	-3,3	284,5	522,5	1 003,2
Omandiväärtpaberid	-47,9	-301,8	10,3	-13,1	18,5	90,6	106,3
Võlaväärtpaberid	-438,2	10,4	189,3	9,8	265,9	431,9	896,9
Kohustused	-962,2	-149,4	11,3	-29,7	141,8	-0,5	123,0
Omandiväärtpaberid	-93,6	10,9	-0,4	-21,7	-28,0	-27,8	-77,8
Võlaväärtpaberid	-868,6	-160,1	11,7	-8,0	169,8	27,3	200,7
Tuletisinstrumendid	14,1	31,6	-30,6	-15,2	10,8	-8,7	-43,7
Nõuded	17,4	-1,9	-4,7	-1,4	-31,2	9,9	-27,4
Kohustused	-3,2	33,3	-26,0	-13,8	42,0	-18,6	-16,3
Muud investeeringud	291,7	-2 300,4	-483,2	-465,2	-1 585,6	-656,3	-3 190,3
Nõuded	954,7	-1 297,0	68,0	-882,6	-871,8	-458,7	-2 145,1
Pikaajalised	-39,7	-321,6	-124,5	38,4	5,8	19,1	-61,2
Lühiajalised	994,5	-975,4	192,6	-921,0	-877,7	-477,8	-2 083,9
Kohustused	-662,9	-1 003,6	-551,3	417,4	-713,7	-197,6	-1 045,2
Pikaajalised	271,5	-1 287,2	-425,1	-165,9	-160,4	-437,1	-1 188,6
Lühiajalised	-934,4	283,6	-126,2	583,3	-553,3	239,5	143,4
Vead ja täpsustused	-59,6	-215,6	43,0	-63,8	-138,7	-1,2	-160,8
Üldbilanss	2,1	-831,3	24,8	-7,7	-1,4	-3,0	12,8
Reservvara	-2,1	831,3	-24,8	7,7	1,4	3,0	-12,8

Tulukonto väljavool ületas sissevoolu 846 miljoni euro võrra ja see negatiivne saldo suurenes aastaga 5%. Põhiline osa tulukonto käibest oli seotud investeerimistuluga. Mitteresidentide Eestisse paigutatud investeeringutelt teenitud tulu ületas residentide välismaal teenitud investeerimistulu 1 miljardi euro võrra. Mitteresidentide investeerimistulus moodustasid väljamakstud dividendid 28% ning reinvesteeritud tulu 54%. Eesti investorid teenisid välismaal investeerimistulu põhiliselt otse- ja portfelliinvesteeringutelt (vastavalt 53% ja 22% investeerimistulust). Kuna järjest rohkem Eesti residentide asub tööle välismaale, kasvas tööjõutulu ülejääk, kuid see moodustas investeerimistulu sisse- ja väljavoo taustal vähemolulise osa.

2011. aasta kujunes Euroopa Liidu toetuste kasutamisel veelgi edukamaks kui varasem aasta – **jooksevülekannete ja kapitalikonto ülejääk kokku suurenes aastaga 13%** ja moodustas 876 miljonit eurot.

Joonis 1. Jooksevkonto saldo SKP suhtes

68% jooksevkonto krediidikäibest ja 80% deebetkäibest oli seotud Euroopa Liidu riikidega. Rahaliidu puhul olid vastavad näitajad 34% ja 35%. Aastaga on ELi osakaal langenud kahe ja rahaliidu osakaal ühe protsendipunkti võrra.

Kapitali netoväljavool jätkus, kuid aastatagusega võrreldes väiksemas mahus

Kapitali väljavool (netolaenuandmine) finantskontol ületas selle sissevoolu 924 miljoni euro võrra ehk ligi 60% vähem kui 2010. aastal. Netoväljavool toimus põhiliselt muude investeeringutena, olles 3,2 miljardit eurot. Valdavalt olid selle taga krediidiasutused. Otse- ja portfelliinvesteeringute puhul toimus kapitali netosissevool.

Otseinvesteeringute netosissevool suurenes kümnendiku võrra, moodustades 1,2 miljardit eurot.

2011. aastal oli välismaiste otseinvesteeringute olukord erandlik, kuna tavapärase kasvu asemel välismaal need hoopis vähenesid märkimisväärselt (1 miljard eurot). Selle põhjuseks oli III kvartalis pangandussektoris toimunud struktuurimuutused – ühe olulise Eesti krediidiasutuse Lätis-Leedus asuvate tütarpankade otseallutamise välismaal asuvalle emapangale. Muutustega kaasnes otseinvesteeringute koosseisus oleva aktsiakapitali ulatuslik vähenemine Eestis. Mainitud suuremahulised tehingud mõjutasid oluliselt otseinvesteeringute aastastatistika. Nii suurenesid välismaised otseinvesteeringud Eestis aasta arvestuses kokku vaid 130 miljoni euro võrra, samal ajal kui välismaised otseinvestorid reinvesteersid Eestis majandusse ligi 900 miljonit eurot Eestis teenitud otseinvesteeringutul.

Portfelliinvesteeringute netosissevool oli ebatraditsiooniliselt suur – 1,1 miljardit eurot. Nõuded vähenesid 1 miljardi ning kohustused kasvasid 123 miljoni euro võrra. Nõudeid (peamiselt rahaturuinstrumentid) vähenesid peamiselt keskpang¹ ja valitsemissektor.

Tuletisinstrumentide väljavool ületas nende sissevoolu 44 miljoni euro võrra.

Muude investeeringute (kaubanduskrediit, laenud, hoiused ja sularaha) väljavool oli samuti suur ning hõlmas 3,2 miljardit eurot. Nõuded kasvasid 2,1 miljardi euro võrra ja kohustused vähenesid 1 miljardi euro võrra, mille taga olid peamiselt krediidiasutused.

² Kuna Eestis hakkas 1. jaanuaril 2011 kehtima euro, ei kuulu sellest kuupäevast alates euros väljendatud ja euroala riikide emiteeritud välisvarad enam Eesti Panga kulla- ja välisvaluutareservide koosseisu ning need kajastatakse maksebilansis vastavalt vara liigile kas portfelli- või muude investeeringute kontol.

Eesti koguvälisvõlg ehk kõigi majandussektorite välisvõlg kokku vähenes aastaga 5% ning oli aasta lõpus 15,7 miljardit eurot ehk 2% väiksem kui SKP. Välisvõlga vähendasid enim krediidiasutused, samal ajal kui muude sektorite välisvõlg suurenes. Netovälisvõlg vähenes aastaga kolm korda ning oli aasta lõpus 1,1 miljardit eurot ehk 7% SKPst. Viimati oli netovälisvõlg sellisel tasemel kümme aastat tagasi.

***

Eesti maksebilansi, rahvusvahelise investeerimispositsiooni ja välisvõla üksikasjalikum statistika on olemas Eesti Panga kodulehel „Statistika“ rubriigis. Maksebilansi pikem analüüs koos tabelite ja joonistega ilmub kodulehe rubriigis „Publikatsioonid“ eesti keeles 26. märtsil ning inglise keeles 29. märtsil 2012.

2012. aasta I kvartali maksebilanss avaldatakse Eesti Panga kodulehel (<http://www.eestipank.ee>) 8. juunil 2012 kell 12.